

Procesvoorstel Toekomst Schoonebeek Oliewinning

Samenvatting

Dit voorstel is met name een beschrijving van de issues die er op dit moment spelen rondom water injectie activiteiten van de NAM in lege gasvelden in Twente, en welke implicaties deze issues hebben op een mogelijk toekomstige herontwikkeling van het Schoonebeek olieveld met water injectie in Drenthe. Dit overzicht moet bijdragen aan bestuurlijk begrip voor de stap die de NAM zou willen zetten om deze activiteiten in en rond Schoonebeek te concentreren als integraal onderdeel van de gehele oliewinning die daar plaatsvindt

Dat betekent omgekeerd dat er een nieuwe oplossing voor handen zou moeten zijn, waarbij vanuit NAMs observatie er geen plausibel ander alternatief is dan te her-injecteren in de ondergrond waar de olie vandaan komt, namelijk in Schoonebeek. Uiteraard heeft elk alternatief bestuurlijke, politieke, vergunnings en draagvlak aspecten. De intentie is om gezamenlijk met Drentse bestuurders een proces overeen te komen dat recht doet aan de rol en verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen.

Daarbij zou, bij het wegen van alternatieven in (en in de nabijheid van) Schoonebeek, bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak een doorslaggevende rol moeten vervullen. Dit is de reden dat NAM een dergelijk proces niet alleen kan en wil voeren, maar dit in gezamenlijkheid met Drentse bestuurders en stakeholders wil aangaan.

Terugblik

In Zuidoost Drenthe bevindt zich het Schoonebeek oliereservoir, waaruit NAM sinds 1947 olie wint. De olieproductie is in 1996 gestopt waarna de putten, locaties en productie faciliteiten grotendeels zijn opgeruimd. Er waren toen in totaal circa 250 miljoen vaten olie geproduceerd. Gedurende deze periode is het water, wat met de olie omhoog kwam, altijd op een veilige manier ge-her-injecteerd in het Schoonebeek olieveld. Deze methode is dus zeker niet nieuw.

Vanaf 2011 is een nieuwe fase gestart met als doel nog eens circa 90 miljoen vaten olie te winnen, waarbij de olie met behulp van lage druk stoominjectie wordt verhit en vloeibaar gemaakt, om de winning te vergemakkelijken. In het reservoir is, naast de olie, van nature een grote hoeveelheid water aanwezig. Via de winputten wordt derhalve een combinatie van water en olie onttrokken. Dit water wordt in Schoonebeek afgescheiden van de olie en als zogeheten productiewater verwerkt. Dit productiewater wordt vervolgens middels een ondergrondse leiding naar gasvelden in de regio Twente getransporteerd, waaruit NAM in het verleden gas heeft gewonnen. Deze bijna leeg geproduceerde gasvelden worden nu gevuld met productiewater via bestaande injectieputten.

Toen NAM besloot om weer olie te gaan winnen uit het Schoonebeek veld, is hiervoor in 2006 een Milieu Effect Rapportage (MER) opgesteld. De verwerking van productiewater via waterinjectie in Twente is in het MER onderzoek als meest geschikte methode naar voren gekomen. In daarop verleende vergunningen voor de injectielocaties is voorgeschreven dat elke 6 jaar een Herafweging gemaakt dient te worden, of injectie in leeg geproduceerde gasvelden in Twente nog steeds de meest geschikte verwerkingsmethode voor het productiewater van Schoonebeek is.

De waterinjectie is in 2011 van start gegaan. In 2016 is de eerste herafweging uitgevoerd, op verzoek van het ministerie van EZK een jaar eerder dan voorgeschreven. In 2016 is de werkwijze voor de herafweging besproken met een bestuurlijke begeleidingsgroep, waarin wethouders, gedeputeerden en het bestuur van het waterschap vertegenwoordigd waren. Tevens heeft de commissie voor de MER advies gegeven over het onderzoekstraject. Dit heeft geresulteerd in een logische en breed

gedragen werkwijze. Een leerpunt destijds was dat met name de bestuurlijke vertegenwoordiging uit Overijssel hun rol in de begeleidingsgroep uiteindelijk bezwaarlijk vond. Om deze reden bestaat voor de huidige herafweging – vooralsnog - louter een ambtelijke begeleidingsgroep.

Twente herafweging 2021-2022

In 2016 is de eerste herafweging uitgevoerd, op verzoek van het ministerie van EZK een jaar eerder dan voorgeschreven. De tweede herafweging is daarmee vervroegd van 2023 naar 2022, zes jaar na de 2016 afweging. Wederom heeft het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) verzocht om een jaar eerder de Herafweging uit te voeren en deze naar 2021 te vervroegen. Voor een juiste afweging is het echter van belang dat alle relevante ervaringen bij de waterinjectie in Twente worden betrokken. Het onderzoek naar een breuk in de casing (buitenste buis) van de injectieput ROW-2 (die overigens niet tot lekkage van productiewater geleid heeft) is echter nog niet afgerond. Specifiek voor het maken van een goede risico-afweging (als onderdeel van de zogenaamde CE-afwegingsmethodiek) is deze informatie van belang. Het is de verwachting dat het onderzoek in Maart 2022 beschikbaar komt, waarna het tweede deel van de Herafweging kan worden afgerond. Dientengevolge wordt deze Herafweging aangeduid als de Herafweging 2021 – 2022. Vooruitlopend op de complete rapportage van de Herafweging is nu op verzoek van het ministerie van EZK het eerste deel van de Herafweging opgesteld en ingediend.

De Herafweging volgt een strikt voorgeschreven methodiek, is daarom vooral technisch ingestoken en weegt alternatieven tegen vooraf vastgestelde criteria. Draagvlak impact van alternatieven bij belanghebbenden zijn geen specifieke criteria. Deze methodiek is begin jaren 2000 na uitgebreide consultatie met vele overheden (oa provincie Drenthe) tot stand gekomen om een goed afwegingskader hebben bij waterinjectievergunningen (zgn. CE-afwegingsmethode).

Deze herevaluatie wordt ambtelijk begeleid middels een maandelijks overleg. Daarin zijn provincie Overijssel, gemeente Dinkeland, waterschap Vechtstromen, EZK, en SodM vertegenwoordigd. Daarnaast loopt er een separaat maandelijks ambtelijk overleg om de MER van het project Water Injectie Fase 2 in zuidoost Drenthe te begeleiden (stopgezet, zie volgend paragraaf). Daarin zijn provincie Drenthe, gemeente Coevorden, gemeente Emmen, waterschap Vechtstromen en EZK vertegenwoordigd. Gezien de afhankelijkheden werden vorderingen van de herevaluatie ook in dit forum besproken.

Mogelijk besluit:

Op dit moment kan de keuze gemaakt worden om een bestuurlijk overleg in te plannen om de uitkomsten van fase 1 te duiden. Dat zullen naast het Waterschap zowel Drentse als Overijsselse bestuurders zijn.

De Heralvalutie zal naar verwachting na de zomer gereed zijn. In principe zal de uitkomst een belangrijke rol spelen om vooralsnog waterinjectie in Twente te continueren, als overbrugging naar een mogelijk uiteindelijk alternatief in de regio Schoonebeek.

In deze herevaluatie zal het injecteren van water in het Schoonebeek olieveld geen alternatief zijn. Immers dit alternatief gaat ten koste van de olieproductie en zal resulteren in het afschrijven van olie reserves; en is daarmee niet afweegbaar t.o.v. de alternatieven waarbij deze afschrijving niet aan de orde is. Dit is overigens niet de keuze van NAM, maar vloeit voort uit de strikt toegepaste CE methodiek.

Oorspronkelijke fase 2 waterinjectie (Drenthe)

Al vanaf de herontwikkeling van het olieveld Schoonebeek in 2011 was helder dat op termijn, op het moment dat de opslagvolumes in Twente niet meer toereikend zouden zijn, additionele productiewater opslagruimte nodig was in 'nieuwe' lege gasvelden. Deze zouden zo dicht mogelijk bij Schoonebeek moeten liggen, ook om zo veel als mogelijk van bestaande gasinfrastructuur gebruik te maken. Het moment van een beoogde omslag van Twente naar Drenthe is in de afgelopen jaren naar voren gekomen. Veelal door technische issues zijn de initiële opslag volumes zoals in 2011 nog voorzien, niet meer beschikbaar in Twente. In 2015 werd een lek geconstateerd in de pijpleiding bij Holthema. Dit lek is gerepareerd door een nieuwe kunststof leiding aan te brengen in de bestaande koolstofstalen leiding die onderhevig was aan corrosie. Hierdoor is de aftakking naar een drietal putten niet meer toegankelijk. Na dit lek (het enige dat heeft plaatsgevonden) heeft NAM besloten om uit voorzorg een ander drietal putten buiten gebruik te nemen die verbonden zijn via koolstofstalen leidingen om het risico op herhaling te minimaliseren. Van de resterende vier putten is er een geabandonneerd (ROW-2) nadat was geconstateerd dat de buitenbuis gebroken was (overigens zonder dat er lekkage van productiewater is geweest). Op last van SodM is de overige put op dezelfde locatie (ROW-7) uit voorzorg gesloten in afwachting van het onderzoek naar put ROW-2. Dit leidt ertoe dat NAM een steeds kleiner aantal putten voor waterinjectie te kan of wil gebruiken.

Hierop acterend zijn enige jaren geleden alternatieven in Zuid-Oost Drenthe beoordeeld. Uiteindelijk is destijds de keuze gevallen op lege (delen van) gasvelden in Schoonebeek, Oosterhesselen en Dalen. Voor deze velden is ook vrij recentelijk een MER traject gestart. Gedurende dat traject is sowieso Dalen afgefallen in verband met potentiële integriteitsissues in de geplande waterinjectie put.

Om dit traject en deze MER fase begeleiden loopt een separaat maandelijks ambtelijk overleg. Hierin zijn provincie Drenthe, gemeente Coevorden, gemeente Emmen, waterschap Vechtstromen en EZK vertegenwoordigd.

Besluit:

NAM heeft inmiddels het eenzijdige besluit genomen om dit spoor voor wat betreft Oosterhesselen (en Dalen) te stoppen. Belangrijkste overweging is de inschatting dat de huidige draagvlak problematiek in Twente (injectie in lege gasvelden, in een andere ondergrond dan waar het water uitkomt, niet in de nabijheid van het olieveld) mogelijkserwijs ook in Oosterhesselen en omstreken (op termijn) op zou kunnen treden. Daarnaast is het opslagvolume voor productiewater in Oosterhesselen nog steeds onvoldoende om de olie reserves in Schoonebeek te produceren.

Hiermee blijft de optie open om productiewater te injecteren in het Schoonebeek gasveld dat grotendeels onder het olieveld ligt. Echter, voor de duidelijkheid van het proces is het de gehele MER voor de oorspronkelijke fase 2 waterinjectie ingetrokken.

Huidige waterinjectie vergunningsissues (met name incidentele toluen overschrijding)

De vergunningsvoorwaarden voor waterinjectie in Twente met betrekking tot de samenstelling van het water, zijn in groot detail vastgelegd, vele malen uitgebreider dan in andere injectie vergunningen. Dat betekent dat veel deelstoffen beschreven staan en daar ook een maximum voor vastgesteld is. De groep minerale olieën (inclusief BTEX), stoffen die direct gerelateerd zijn aan olie

en/of gas in het reservoir, is verder gesplitst in 5 gerelateerde stoffen waaronder toluen. In de vergunningsaanvraag van 2009 is uitgegaan van bepaalde waardes, maar die blijken voor een aantal stoffen in de praktijk soms iets anders uit te vallen door wisselende druk, temperatuur en saliniteit omstandigheden in het veld en in het productiesysteem. Dit is ook het geval bij de concentratie van toluen die van nature voorkomt in het olieveld en in het de gasvelden waarin wordt geïnjecteerd. Deze blijkt soms boven de maximale vergunde maandwaarde uit te komen. Deze overschrijdingen zijn gering (in de orde van 0.3 ppm, ofwel 0.3 deeltjes per miljoen deeltjes), worden sinds 2014 gerapporteerd in NAM's publieke jaarrapportage en uiteraard al vanaf de eerste constatering besproken bij SodM. SodM als toezichthouder heeft tot midden vorig jaar aangegeven dat zij geïnformeerd is en dat deze overschrijding geen effect heeft op mens en milieu.

Vorig jaar heeft NAM een interventie (met een boortoren) gedaan in de put ROW-2, naar aanleiding van de scheur in de buitenbuis van deze put. Dit incident heeft geleid tot het besluit bij SodM om NAM voor wat betreft de waterinjectie activiteiten in Twente onder verscherpt toezicht te stellen. Dientengevolge heeft SodM aangegeven dat NAM voor 1 januari 2022 corrigerende maatregelen moet toepassen. Als NAM hebben wij daar opvolging aangegeven door de productie tijdelijk in te sluiten, en versneld een pilotopstelling met actief koolfilters te installeren, welke waarschijnlijk over enkele weken operationeel zal zijn. In het laatste kwartaal van vorig jaar was deze optie nog onzeker. Om toch productie van olie te garanderen na 1 januari 2022, is er parallel een gewijzigde vergunningsaanvraag ingediend. Inmiddels is deze weer ingetrokken omdat het vertrouwen in de hardware oplossing via filters groot is. Wel is er veel media-aandacht geweest voor deze aanvraag wat ook wel onze verwachting was gezien het politieke debat eind december rond dit onderwerp.

Besluit

NAM heeft de productie in Schoonebeek in de laatste week van december stilgelegd. Reden is de schommeling van het toluen gehalte in het productiewater waardoor niet constant gegarandeerd kan worden dat er binnen de (stringente) voorwaarde in de vergunning voldaan kan worden. Inmiddels is er een project gaande om actief koolstoffilters te plaatsen. Een parallel traject om als alternatief een vergunning aan te vragen is inmiddels ingetrokken omdat een hardware oplossing op korte termijn een betere kans van slagen heeft dan in december was voorzien. We sluiten op dit moment echter niet uit dat we op een nader te bepalen moment alsnog zullen besluiten tot het doen van een vergunningsaanvraag indien daartoe noodzaak is.

Vooralsnog is de productie in Schoonebeek niet herstart. Wij zullen dat pas doen nadat de koolstoffilters zijn geïnstalleerd en nadere afstemming met SodM hebben over het verloop van het testprogramma met deze filters.

[Aankondiging naar injectie alternatieven in de ondergrond van Schoonebeek](#)

De NAM heeft enkele weken geleden het besluit genomen om zo snel als haalbaar is de waterinjectie activiteiten in Twente te beëindigen, indien er draagvlak en vergunningen gerealiseerd kunnen worden voor water (her-)injectie in Drenthe. Omgevingsmanagement is altijd onderdeel geweest in de gebieden waar NAM opereert. Bij de herontwikkeling van het olieveld is veel met partijen gesproken en zijn afspraken gemaakt waardoor de meeste vergunningentrajecten uiteindelijk zonder vertraging zijn verlopen. Echter wordt waterinjectie door bepaalde partijen in Twente anders belicht en ervaart NAM dat de weerstand in Twente steeds krachtiger en mogelijk ook activistischer wordt. Een initiatief om de verhouding tussen lusten en lasten te herstellen kan daar het gevoel van

ontevredenheid niet meer keren. Daarnaast wordt door de eerder genoemde technische beperkingen in Twente ook de oliewinning in Schoonebeek steeds verder beperkt en naderen onze activiteiten in Twente ook op technisch / operationeel vlak dus versneld hun einde.

NAM betreurt het dat deze aankondiging (die versneld naar buiten kwam door o.a. nationaal politieke druk) niet tijdig heeft overlegd met de bestuurders in Drenthe. Mede om deze reden hecht NAM er sterk aan richting de toekomst gezamenlijk op te trekken in de evaluatie en besluitvorming.

In de stap naar voren heeft NAM dan ook de volgende zaken geadresseerd:

1. Zo snel als haalbaar de waterinjectie activiteiten in Twente beëindigen, onder de 2 volgende voorwaarden:
  - a. NAM moet een bestuurlijk en maatschappelijk gedragen alternatief vinden in de Schoonebeek regio waardoor de beoogde overstap mogelijk is;
  - b. NAM blijft intussen in Twente water injecteren zolang dat binnen de vergunning mogelijk is.
2. Een Twente gelijkwaardige oplossing, zoals injectie in een leeg gasveld in Oosterhesselen (relatief ver van Schoonebeek) wordt als niet meer haalbaar beschouwd

[Route naar alternatieven in de ondergrond van Schoonebeek](#)

In principe blijven er nu nog twee alternatieven over die verder uitgewerkt zouden kunnen worden. Overigens behoort een combinatie van deze alternatieven zeker tot de mogelijkheden.

De twee alternatieven behelzen in grote lijnen:

1. Het terugbrengen van productiewater in het olieveld Schoonebeek, in exact hetzelfde reservoir waaruit dit water ook geproduceerd is. De consequenties zijn dan:
  - Op termijn verlies van olieproductie en reserves in het veld (en dus waarde);
  - Op termijn afbouw van injecteren van stoom (en dus bijdrage aan CO2 vermindering);
  - Optimaal gebruik van bestaande infrastructuur in en rond het Schoonebeek veld;
  - Opnieuw opstarten van het water her-injectie concept dat al 50 jaar lang (1947-1996) veilig en succesvol is toegepast in Schoonebeek;
  - Er wordt ook gekeken naar een mogelijkheid om (een deel van) het productiewater in hetzelfde reservoir aan Duitse zijde te herinjecteren (onder voorbehoud van wettelijke kaders..
2. Het terugbrengen van productiewater in het Zechstein reservoir van het Schoonebeek veld (waaruit voornamelijk gas is geproduceerd):
  - Geen afschrijving van oliereserves, geen vermindering van olie productie;
  - Voortbordurend op bestaande, veilige en geaccepteerde water injectie in dit lege gasveld (productiewater o.a. vrijkomend bij gasproductie Coevorden veld wordt hier al 10 jaar lang veilig in geïnjecteerd);
  - Grotendeels gebruik makend van bestaande infrastructuur
  - Op termijn afbouw van CO2 uitstoot door het vergroenen van de stoomproductie (bijvoorbeeld met behulp van e-boilers).

Bij beide alternatieven kan overwogen worden om een gedeeltelijke zuivering toe te passen om de waterkwaliteit te verbeteren of de hoeveelheid injectiewater te verminderen. Voor de technische en milieukundige voordelen en nadelen hiervan kan gebruik gemaakt worden van inzichten uit de lopende 2021-2022 herevaluatie.

Om de afweging van deze alternatieven te begeleiden is het voorstel om het huidige maandelijkse ambtelijke overleg, zoals ook gehanteerd werd voor de (stop gezette) MER waterinjectie Drenthe, te handhaven in de huidige samenstelling (provincie Drenthe, gemeente Emmen, Coevorden, Waterschap, EZK).

Daarnaast is het voorstel om regelmatig een bestuurlijk overleg met dezelfde partijen te houden.

Dit overleg dient dan een aantal doelen:

- Informatie delen in verband met verdere communicatie met ieders achterban, ook om verrassingen te voorkomen (o.a. communicatie protocol afspreken);
- Bestuurlijk 'sounding board' voor te volgen procedures, zowel op vergunningen gebied, op omgevingsmanagement gebied, stakeholder benadering etc.;
- Afstemmen van aanpak.

Te nemen besluit

Vaststelling van ambtelijk en bestuurlijke overlegsform, frequentie, doel, rollen, voor het verder begeleiden van waterinjectie alternatieven in Schoonebeek e.o.

Draagvlak krijgen en behouden

Hoewel (of misschien wel omdat) het begrip draagvlak te pas en te onpas geuit wordt rond activiteiten die een bewoner liever niet in zijn of haar achter tuin ziet ('NIMBY') is het belangrijk om in ieder geval vanaf dezelfde basis het gesprek aan te gaan. Hoe weeg je lokale (regionale en grensoverschrijdende) werkgelegenheid tegen het produceren van fossiele energie? Hoe weeg je het belang van de opbrengsten voor bedrijf en staat tegen de zorgen voor omwonenden? Wat is een gezonde ambitie met betrekking tot CO2 uitstoot vermindering van de Schoonebeek oliewinning? Om deze reden ondersteunt NAM de aangenomen motie in de Tweede Kamer, tot het uitvoeren van een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA), van harte. Als alle belanghebbenden de discussie van voors en tegens vanaf een onafhankelijke analyse kunnen starten, zal dat het proces daarna (hopelijk) helpen. Qua timing zou deze MKBA parallel kunnen lopen aan de eerder geadresseerde waterinjectie evaluatie. Een uitkomst tegelijkertijd maakt het dan mogelijk om zowel in Twente (overbruggingsperiode) als Drenthe (opzoek naar draagvlak voor alternatieven) de vervolgstappen te nemen. NAM stelt echter voor niet te wachten op de MKBA, omdat EZK heeft aangegeven nog niet te weten wanneer deze zal beginnen en hoeveel tijd deze in beslag zal nemen.

Ten aanzien van het betrekken van de omwonenden, het adresseren van de zorgen en wensen uit de omgeving Schoonebeek zou NAM een methodiek voor willen stellen die bij het 'NAM Ternaard' project is toegepast en ook op dit moment bij het project 'NAM conversie gasopslag Grijpskerk' wordt gehanteerd. Onder andere is daar een rol van een onafhankelijk voorzitter met regionaal draagvlak een belangrijke factor (in Ternaard [REDACTED], in Grijpskerk [REDACTED]). Het ministerie van EZK draagt dit model inmiddels uit als instrumenteel voor het verkrijgen van draagvlak voor energieprojecten in de regio.

Te nemen besluit

Betrokken bestuurders en NAM vragen formeel aan het ministerie om z.s.m. te starten met een MKBA, waarbij deze idealiter parallel loopt aan de huidige herevaluatie van waterinjectie in Twente.

NAM en bestuurders komen overeen of een proces zoals gebruikt wordt in Ternaard en Grijpskerk ook toegepast zou kunnen worden in Schoonebeek.

Tijdspad van de herontwikkeling, frequentie van bestuurlijk overleg, en communicatielijnen worden onderling tussen NAM en de bestuurders afgesproken.

Global planning

Een planning van de bovengenoemd trajecten is moeilijk door het grote aantal belanghebbenden. Omdat NAM heeft aangegeven zo snel als mogelijk een alternatief te willen realiseren volgt hier een globale planning ambitie:

- Feb 22: Twente Herevaluatie deel 1 indienen bij EZK
- Mrt 22: ROW-2 onderzoek indienen bij SodM
- Q3 22: Twente herevaluatie deel 2 indienen bij EZK, gevolgd door advies uitvraag
- Q3 22: MKBA gereed (EZK proces)
- Q4 22: besluit minister EZK over Twente herevaluatie
- Q4 22 / 2023: indienen vergunning aanvragen Toekomst Oliewinning Schoonebeek

Overigens bestaat wellicht de mogelijkheid om bepaalde vergunningen met beperkte impact op de omgeving eerder aan te vragen indien er weinig of geen afhankelijkheid is van de Twente herevaluatie.

Spoor	Doel	Activiteit	Status	Begeleidings cie
Bestaand: Huidige waterinjectie vergunning Twente	Voldoen aan vergunningsvoorwaarden waardoor Schoonebeek olie productie voorlopig gecontinueerd kan worden	Onderzoek naar breuk in buitenbuis put ROW2 afronden	75% afgerond en dingediend. Resterende 25% volgt in Q1	Niet, info status / delen in ambtelijke overleg
		6 jaarlijkse verplichte herevaluatie gaande, moet in 2022 afgerond zijn (iom EZK uitgesteld nav ROW2 put issue)	Fase 1, selecteren van 4 alternatieven uit 33 opties afgerond. Eindrapport: Q3	Ambtelijk ondersteuning provincie Overijssel, gemeente Dinkeland en Waterschap
		Voldoen aan toluen vergunnings voorwaarde	In principe via hardware (filters). Indien dit faalt dan optie om vergunningsvoorwaarden aante passen via vergunnings aanvraag	Niet, info status / delen in ambtelijke overleg
Bestaand: Toekomstige waterinjectie Drenthe in lege gasvelden (mn Oosterhesselen)	Om Schoonebeekolie productie door middel van stoom injectie op lange termijn te kunnen continueren, is waterinjectie volume in Drenthe noodzakelijk.	MER proces niet noodzakelijk. Gekozen voor vrijwillige MER. Gesprekken op bestuurlijk, ambtelijk en lokaal nivo	MER was al tijdelijk gepauzeerd, NAM heeft zelfstandig besloten niet meer in leeg gasveld buiten Schoonebeek te willen injecteren. Reden: verplaatsen van lokaal Twente sentiment naar lokaal Drenthe	Niet nodig, spoor is gestopt
Nieuw: waterinjectie in Schoonebeek (olie en/of gasveld) waardoor waterinjectie in Twente versneld en volledig wordt stopgezet	Zo snel als haalbaar is water injectie in Twente stoppen, alternatief in Schoonebeek e.o. te vinden dat draagvlak bij bestuurders en burgers heeft; zodat Schoonebeek olie productie ook op midden/lange termijn gecontinueerd kan worden.	Verder uitwerken van technische opties en in parallel bestuurlijk afstemming over opties en daaraan gekoppelde vergunningsproces, draagvlak processen e.d.	Binnenkort verder gezamenlijk invullen (start discussie 4 feb)	Bestuurlijke begeleiding cie (provincie Drenthe, gemeentes Emmen en Coevorden, Waterschap)
		Opzetten van omgevingsdialoog via bijvoorbeeld een ontzorgingsspoor en investeringsspoor (in overleg met Drentse bestuurders) - timing is cruciaal	Idee/suggestie, dient verder overlegd te worden; en bestuurlijke afstemming. Voorstel: Ternaard model toelichten in bestuurlijk overleg	